

Het dashboard van het Nationaal Actieplan Dakloosheid

Judith Wolf en Linda van den Dries

Impuls – Onderzoekcentrum maatschappelijke zorg, Radboudumc | 28 juli 2023

Op 5 december 2022 is het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis (2023 - 2030) gepresenteerd. Dit actieplan beoogt een transformatie van opvang naar preventie van dakloosheid en Wonen Eerst. De VNG en gemeenten hebben zich door middel van bestuurlijke afspraken gecommitteerd om deze transformatie uit te voeren, te ondersteunen, aan te jagen én te evalueren. In dit kader ontwikkelt de VNG, in samenwerking met gemeenten en partijen uit de landelijke coalitie dakloosheid, een dashboard voor de monitoring van de uitvoering van het Nationaal Actieplan Dakloosheid (NAD). Opdracht aan Impuls -Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg is een lijst te maken van maximaal 20 indicatoren (uitgaande van de groenlijst n.a.v. Rand-methode, versie juni 2023) met voor elk van de indicatoren een verklarende tekst die gemeenten helderheid geeft over wat er met de indicatoren precies bedoeld wordt.

Reikwijdte van het dashboard

De focus van het dashboard NAD is de monitoring van de realisering van de uitvoering en acties van het NAD om daarmee inzicht te krijgen in de transformatie van opvang naar preventie en Wonen Eerst.

Voor de evaluatie van het NAD is meer nodig. Er worden daarom aanvullende gegevens verzameld, nl. over:

- Het aantal dakloze mensen voor inzicht in de beoogde dalende trend of zelfs beëindiging van dakloosheid in 2030. De gegevensverzameling gebeurt met de kwantitatieve monitor dakloosheid die parallel aan het dashboard in ontwikkeling is en uitgevoerd gaat worden door CBS en VNG. Ook leveren de Ethos Light tellingen door de HU inzicht in aantallen dakloze mensen in gemeenten.
- De beschikbaarheid van betaalbaar woonaanbod voor inzicht in de realisering van woonbehoeften van aandachtsgroepen, waaronder dakloze mensen. Gegegevensverzameling gebeurt met de monitor 'Een thuis voor iedereen' (volgen van nationale Woon- en Bouwagenda vanuit BZK).
- De Aanpak geldzorgen, armoede en schulden. Dit gebeurt met de armoedemonitor van SZW.

Doel van het dashboard

Doel is de monitoring van de uitvoering en acties van het NAD om daarmee zicht te krijgen op de transformatie van de opvang naar preventie en Wonen Eerst.

Gemeentelijk perspectief

Het dashboard NAD geeft inzicht in wat centrumgemeenten doen om de ambities van het NAD te realiseren. Op termijn kan de monitoring uitgebreid worden naar alle gemeenten.

Voor een succesvolle uitvoering van het NAD is de inspanning nodig van meer partijen, zoals van het rijk (BZK, SZW en VWS), Housing First Nederland, ervaringskenners en belangenbehartigers (jongeren en volwassenen), woningcorporaties (Aedes) en aanbieders (Valente). Deze partijen hebben ingestemd met het NAD. Per actielijn staat bij welke acties wie het voortouw nemen (bijlage 2, p. 54). Deze coalitiepartners kunnen voor hun vierjaarlijks overleg bepalen hoe zij elkaar inzicht willen geven in door hen uitgevoerde acties en daarmee behaalde resultaten. Waarmee een omvattender beeld kan ontstaan van de uitvoering en voortgang van het NAD. De ministeries geven in ieder geval rekenschap van hun inspanningen in de twee jaarlijkse voortgangsrapportages aan de 2^e kamer.

Monitoring als middel

Het dashboard bestaat uit maximaal 20 indicatoren. Door op meerdere momenten voor het dashboard gegevens over deze set indicatoren te verzamelen, is te zien of er vooruitgang plaatsvindt of dat extra inspanningen nodig zijn om de ambities te halen en/of acties uit te voeren. De gegevensverzameling voor het dashboard NAD is geen doel op zich maar een middel om:

- met, in en tussen gemeenten en hun partners in de regio op basis van de verzamelde informatie het gesprek aan te gaan over de voortgang van de aanpak van dakloosheid en het realiseren van de ambities van het NAD.
- op lokaal en/of regionaal niveau aan de gemeenteraden verantwoording af te leggen over de aanpak van dakloosheid .
- aan de Tweede Kamer verantwoording af te leggen over de uitvoering van het NAD.
- structurele vraagstukken die uit de monitoring naar voren komen op lokaal, regionaal en nationaal niveau bij beleidsmakers en andere partners te agenderen en aan te pakken.

Focus op voorwaarden en uitvoering

Voor evaluaties van een actieplan of programma wordt vaak een raamwerk gebruikt¹ dat bestaat uit vier onderdelen, nl: voorwaarden, uitvoering, resultaten, en maatschappelijke waarden. Toegespitst op het dashboard gaat het om:

Voorwaarden, beschikbaar en in ontwikkeling, op diverse niveaus (nationaal, regionaal en lokaal) om de ambities van het NAD en de acties in de uitvoeringspraktijk te kunnen realiseren. Denk op rijksniveau aan budget, wetgeving en programma's en op regionaal en gemeentelijke niveau aan een regionaal plan aanpak dakloosheid, bestuurlijk commitment en samenwerkingsafspraken met partners, bv over het voorkomen van huisuitzettingen.

Uitvoering staat voor alle uit te voeren acties om te werken aan de ambities van het NAD. Denk b.v. aan de afbouw van grootschalige opvang, het versterken van bestaanszekerheid en het voorzien in vroegsignalering en vroeginterventie.

Resultaten geven zicht op de mate waarin - tijdens de looptijd van het NAD (2023-2030) - de kernvoorwaarden en de kernambities van het NAD zijn behaald. Belangrijk zijn 'bijsluiters' die zicht geven op waarom resultaten meer of minder zijn behaald. Ook dienen de resultaten te worden gezien in relatie tot de resultaten van andere monitors.

Maatschappelijke waarden verwijzen naar de impact van de behaalde resultaten. Die impact betreft de realisering van de doelen van de Lissabon Verklaring, zoals dat niemand uit een verblijfsinstelling ontslagen wordt zonder aanbod van passende stabiele huisvesting, niet zijnde maatschappelijke opvang.

De resultaten en de maatschappelijke waarden geven in samenhang – aangeduid als doeltreffendheid - zicht op de opbrengsten van het NAD, voor zover die betrekking hebben op de beweging van opvang naar preventie en Wonen Eerst.

¹ Gebaseerd op de beleid- en beheer cyclus van het Ministerie van Financiën (1998), met als onderdelen input, throughput, output en outcomes.

Voor het dashboard NAD ligt de focus op 'voorwaarden' en 'uitvoering' en de hiermee samenhangende te realiseren maatschappelijke waarden, met daarnaast een enkel resultaat (denk aan afbouw grootschalige opvang en ombouw tot kleinschalige opvang). Wat betreft de uitvoering vraagt het dashboard vooral naar het 'wat' en niet naar het 'hoe'.

Kernambities en kernvoorwaarden centraal

De ambities van de beweging van opvang naar preventie en Wonen Eerst, de hiermee verbonden maatschappelijke waarden en de hieraan gerelateerde vragen, vormen de basis van het dashboard (zie schema 1).

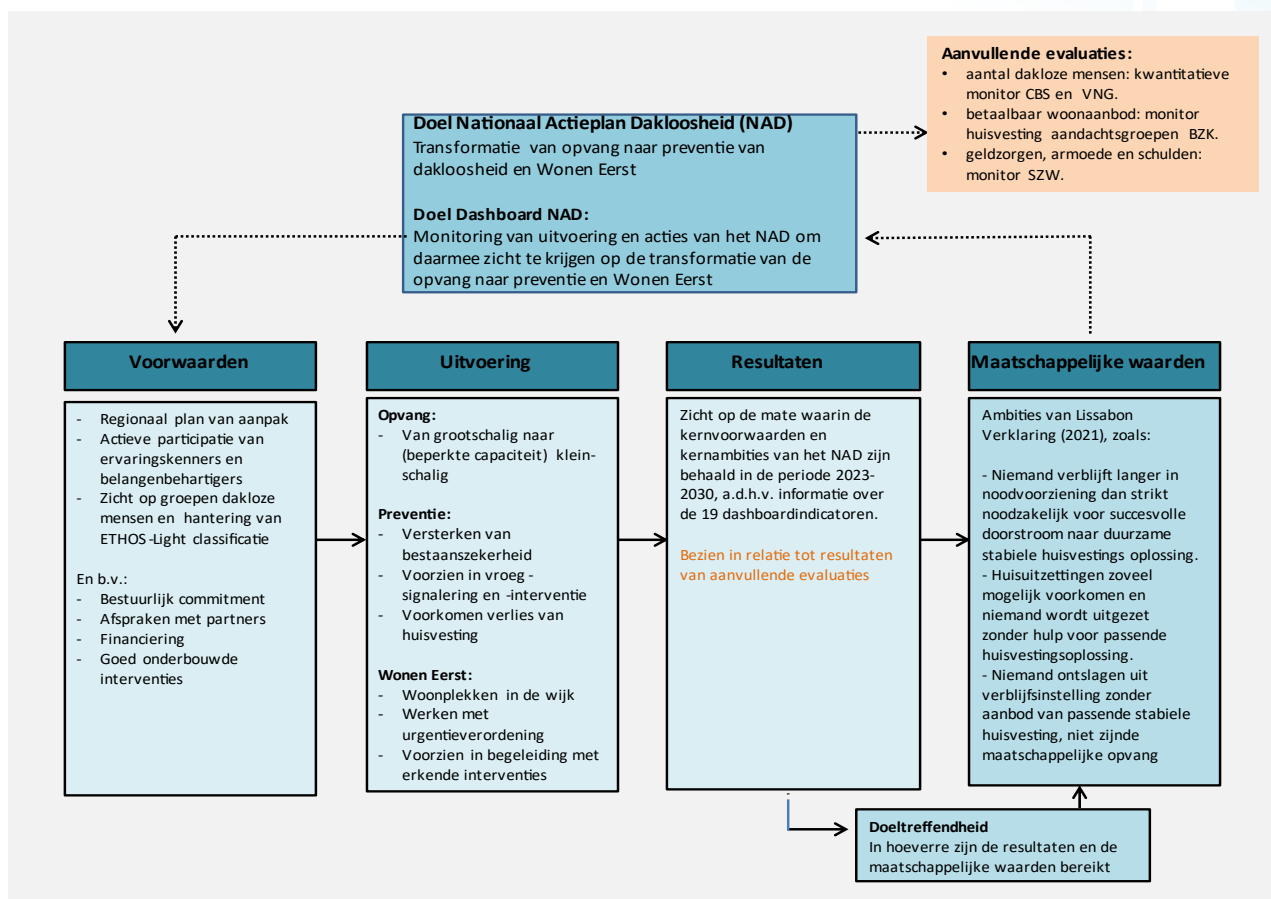
Schema 1 Basis van dashboard: te realiseren ambities van het NAD, de hiermee verbonden maatschappelijke waarden en te beantwoorden vragen.

Kernambities NAD	Maatschappelijke waarden	Te beantwoorden vragen
De opvang Afbouw en ombouw	Niemand verblijft langer in een nood- of tussenvoorziening dan strikt noodzakelijk is voor een succesvolle doorstroom naar een duurzame stabiele huisvestingsoplossing.	1 Realiseren gemeenten in de periode 2023-2030 de afbouw van de grootschalige opvang tot een minimale capaciteit van kleinschalige opvang?
Preventie van dakloosheid Dakloosheid te allen tijde voorkomen	Niemand wordt gediscrimineerd vanwege zijn dakloosheidsstatus. ¹ Huisuitzettingen worden zoveel mogelijk voorkomen en niemand wordt uitgezet zonder hulp voor een passende duurzame huisvestingsoplossing. ¹ Niemand wordt ontslagen uit een instelling (gevangenis, ziekenhuis, zorginstelling) zonder een aanbod van passende stabiele huisvesting, niet zijnde maatschappelijke opvang. ¹	2 Wat doen gemeenten om de bestaanszekerheid van haar inwoners te versterken? 3 Wat doen gemeenten om te voorzien in wettelijk vereiste en erkende vormen van vroegsignalering en vroeginterventie, om dakloosheid te voorkomen? 4 Wat doen gemeenten om bij de belangrijkste routes naar dakloosheid verlies van huisvesting te voorkomen?
Wonen Eerst Iedereen heeft een stabiele woonplek, met indien nodig ondersteuning op maat	Niemand slaapt buiten door gebrek aan huisvestingsoplossingen. ^{1,2}	5 Wat doen gemeenten om een arsenaal van alternatieve woonzorgmogelijkheden in de wijk te realiseren, om daarmee instroom in de opvang te voorkomen en uitstroom uit de opvang en andere verblijfsinstellingen te versnellen? 6 Werken gemeenten met een urgentieverordening? 7 Wat doen gemeenten, samen met kernpartners, om voor mensen met dreigende dakloosheid goed onderbouwde, ambulante begeleiding te realiseren, volgens de hierbij horende principes van Wonen Eerst?

¹ Lissabon Verklaring, onderdeel van NAD; ² In de Lissabon Verklaring staat door gebrek aan 'opvang', vanwege de beoogde transformatie is 'opvang' vervangen door huisvestingsoplossingen.

Naast de kernambities geeft het dashboard zicht op kernvoorwaarden voor de realisering van het NAD, nl. regionaal plan van aanpak dakloosheid, actieve participatie van ervaringskenners en belangenbehartigers, en zicht op groepen dakloze mensen en de hantering van de ETHOS-Light classificatie.

Het kader hierna geeft beknopt de reikwijdte, focus en inhoud van de monitoring van het dashboard NAD weer.

Wijze van totstandkoming

Bij de bepaling van de set indicatoren voor het dashboard is gebruik gemaakt van:

- De eerder vastgestelde groslijst van indicatoren die werd opgesteld met behulp van de input van partijen die ook betrokken waren bij het maken van het Nationaal Actieplan, nl. gemeenten, het rijk (VWS), Housing First Nederland, ervaringsdeskundigen en hun belangenbehartigers (jongeren en volwassenen), woningcorporaties (Aedes) en aanbieders Maatschappelijke Opvang (Valente).
- De inzichten van het proces van uitvoering van de Randmethode, en de feedback van de leden van het expert panel op eerdere versies van de zogenaamde groslijst van NAD indicatoren
- De gesprekken begin juli met acht panelleden van de hiervoor genoemde partijen waarin input werd gevraagd op het tot dan toe ontwikkelde kader voor het dashboard NAD. Alle leden stemden in met het kader en gaven suggesties voor aanscherping van formulering en ook aanvullingen.
- Beschikbare kennis en wetenschappelijke inzichten in wat van belang is bij het voorkomen van dakloosheid, zoals o.a. vastgelegd in de Gids Preventie Dakloosheid (Wolf en Scheepers, 2022). Ook zijn

de resultaten benut van de Preventiescan Dakloosheid die inmiddels is uitgevoerd in meer dan 12 regio's. De resultaten geven zicht op wat al goed gaat en wat nog de nodige aandacht vraagt bij gemeenten.

Uitgaande van de groslijst (versie juni 2023) is door Prof. dr. Wolf een conceptlijst van indicatoren opgesteld die in samenhang zicht moeten geven op de transformatie van opvang naar preventie en Wonen Eerst. De gekozen indicatoren kregen eerder van het expert panel tijdens de Rand-uitvoering, op een enkele uitzondering na, een score op relevantie van 7 of hoger, met ook een redelijk hoge mate van overeenstemming.

De conceptlijst is vervolgens met een aantal partijen besproken, namelijk met VWS, VNG, enkele gemeenten en een regioadviseur. De eerste fysieke bijeenkomst was op 17 juli 2023 waarna een online overleg volgde op 24 juli.

Uitwerking van de indicatoren

Voor elke kernvoorwaarde of kernambitie zijn een of meerdere indicatoren geformuleerd, die in samenhang antwoord moeten geven op de vragen van het dashboard. Elke indicator is in vraagvorm gesteld, om de uitvraag straks eenduidig te maken. Bij elke indicator staat uitleg en hoe de uiteindelijke score voor de indicator tot stand komt. Daarnaast geeft de normering aan hoe de score moet worden gewaardeerd in relatie tot de realisering van de ambities: groen staat voor 'goed', oranje voor 'in ontwikkeling' en rood staat voor 'vergt aandacht'.

Wijze van vaststelling

De lijst indicatoren wordt vastgesteld in het bestuurlijk overleg opvang- beschermd wonen dat is gepland op 26 september 2023.

Uitvoering van de monitor

De regioadviseurs gaan de vragen van het dashboard voorleggen aan de centrumgemeenten. De frequentie waarin dat gebeurt, zal nader worden bepaald. Momenteel wordt technisch een dashboard ontwikkeld voor de gegevensverzameling en analyse.

Evaluatie van de monitor

Van belang is om periodiek de set indicatoren te bezien, of die nog voldoen om de transformatie van opvang naar preventie en Wonen Eerst in kaart te brengen en of dat aanpassingen nodig zijn.

Indicatoren voor het dashboard van het Nationaal Actieplan Dakloosheid

Judith Wolf en Linda van den Dries | Impuls – Onderzoekcentrum maatschappelijke zorg, Radboudumc | 28 juli 2023

Overzicht van indicatoren

Kernvoorwaarden bij de uitvoering van NAD
<ul style="list-style-type: none"> Een regionaal plan van aanpak dakloosheid (NAD, p.7) Actieve participatie van ervaringskenners en belangenbehartigers (NAD, p.40) In kaart brengen van groepen dakloze mensen en hantering ETHOS-Light classificatie (NAD, p.46)
Kernambities van NAD
Transformatie van de opvang:
<ul style="list-style-type: none"> Afbouw grootschalige opvang en ombouw naar (beperkte capaciteit) kleinschalige opvang (NAD, p.29, 30)
Preventie van dakloosheid:
<ul style="list-style-type: none"> Versterken van bestaanszekerheid (NAD, p.14) Voorzien in wettelijk vereiste en/of goed beschreven vormen van vroegsignalering en vroeginterventie (NAD, p.17,22) Voorkomen van verlies van huisvesting bij dreigende dakloosheid (NAD, p.25,26)
Wonen Eerst:
<ul style="list-style-type: none"> Een breed arsenaal van alternatieve woonplekken in de wijk (NAD, p.34) Werken met een urgentieverordering (NAD, p.32) Voorzien in ambulante begeleiding met erkende methodische interventies (NAD, p.21)

Kernvoorwaarden: 3 indicatoren

Indicatoren, in vraagvorm	Uitleg en scoring	Normering
<p>Een regionaal plan van aanpak dakloosheid (NAD, p.7)</p> <p>1 Heeft de regio een regionaal plan van aanpak dakloosheid (2023-2030) dat is vastgesteld door het college van B&W van alle gemeenten, dat in lijn is met de leidende principes en actielijnen uit het 'Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis' en dat minstens de volgende kernaspecten beschrijft (NAD, p. 6, 29, 31, 32,46)? Kruis bij de vragen aub aan wat van toepassing is. Is er een regionaal plan van aanpak dakloosheid?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee <p>Indien ja, geef aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Het plan is vastgesteld door het college van B&W van alle gemeenten. ☐ Het plan zal tijdens de volgende collegeperiode en/of de eerste mogelijkheid van bestuurlijke besluitvorming worden vastgesteld. <p>Indien ja, geef aan welke aspecten het regionaal plan van aanpak dakloosheid beschrijft:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ de ambitie om dakloosheid eind 2030 te beëindigen. ☐ het gebruik van de ETHOS Light classificatie bij het bepalen van dakloosheid. ☐ met welke aanpak en acties in de gemeenten dakloosheid wordt voorkomen. ☐ hoe, met welke acties en met welke partners, de langdurige, grootschalige opvang wordt afgebouwd tot een kortdurende kleinschalige (nood)opvang met een maximale verblijfsduur van 3 maanden. ☐ hoe, met welke acties en met welke partners, wordt gewerkt aan een arsenaal van alternatieve woonzorgmogelijkheden in de wijk. ☐ hoe 'Wonen Eerst' wordt gerealiseerd, met onvoorwaardelijke toegang tot betaalbare, permanente huisvesting met als norm een zelfstandig huurcontract en ambulante begeleidingsteams. ☐ de afspraak dat alle gemeenten in de regio de mensen die in de eigen gemeente (dreigend) dakloos raken in de eigen gemeente huisvesting 	<p>De gewenste transformatie van de opvang is een systeemverandering die inspanningen vraagt van niet alleen de centrumgemeenten, maar van alle gemeenten en hun partners. Daarom de noodzaak van een regionaal plan van aanpak dakloosheid.</p> <p>Het regionaal plan van aanpak kan uit meerdere documenten bestaan. Zoals een plan van aanpak dat in de gemeenteraden is vastgesteld (voor 5 dec 2022), met aanvullende memo's op later tijdstip over bepaalde aspecten hier links.</p> <p>Bij 'gebruik van de ETHOS-Light classificatie' gaat het erom of gemeenten groepen dakloze mensen in beeld brengen, die overeen komen met de categorieën van de ETHOS-Light classificatie (zie indicator 3.1). Niet aan de orde is hoe die groepen in beeld worden gebracht.</p> <p>Scoring:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is een regionaal plan van aanpak: 1 • Het plan is vastgesteld door het college van B&W van alle gemeenten: 2 • Het plan zal tijdens de volgende collegeperiode en/of de eerste mogelijkheid van bestuurlijke besluitvorming – evt. geactualiseerd, aangepast – worden vastgesteld: 1 • De gemeente rapporteert jaarlijks aan de gemeenteraad over de voortgang van het plan: 1 <p>Het regionaal plan beschrijft:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 of 3 aspecten: 1 • 4 of 5 aspecten: 2 • 6 of 7 aspecten: 3 	<p>Groen: score 6 of 7 Oranje: score 4 of 5 Rood: score 0 t/m 3</p>

<p>en ondersteuning bieden, met respect voor de keuze en eigen regie van inwoners.</p> <p>Rapporteert de gemeente jaarlijks aan de gemeenteraad over de voortgang van het plan?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee 		
<p>Actieve participatie van ervaringskenners en belangenbehartigers in de hele beleidscyclus</p>		
<p>2 In hoeverre participeren ervaringskenners en belangenbehartigers lokaal en regionaal actief in de gehele beleidscyclus voor de transformatie van opvang naar preventie en Wonen Eerst en biedt de gemeente hiervoor de voorwaarden? (NAD, p. 41)</p> <p>In welke mate participeren ervaringskenners en belangenbehartigers in het beleid voor de transformatie van opvang naar preventie en Wonen Eerst? Kruis aan wat van toepassing is.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ 1 informeren ☐ 2 raadplegen ☐ 3 adviseren ☐ 4 partnerschap ☐ 5 regie <p>Biedt de gemeente voorwaarden voor een actieve participatie van ervaringskenners en belangenbehartigers bij het beleid?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja, de gemeente ondersteunt, ook financieel, met budget, ruimte, bijscholing en intervisie. ☐ Ja, de gemeente ondersteunt, ook financieel, een onafhankelijke organisatie die werkt met ervaringskenners en belangenbehartigers. <p>Bij welke fasen van de beleidscyclus zijn ervaringskenners en belangenbehartigers betrokken? Kruis aan wat van toepassing is.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ beleidsvorming ☐ beleidsaanpak 	<p>Het NAD bepleit de continue inzet van ervaringskennis gedurende de gehele beleidscyclus, omdat mensen met ervaringskennis en hun belangenbehartigers weten wat bij het voorkomen van dakloosheid werkt en niet werkt, en wat er nodig is. Er zijn diverse vormen van participatie. Die verschillen in de mate van beïnvloeding². Voor daadwerkelijke beleidsbeïnvloeding zijn randvoorwaarden nodig. Inzet is partnerschap met daarbij passende voorwaarden.</p> <p>1. Informeren: Ervaringskenners en belangenbehartigers worden op de hoogte gehouden en goed geïnformeerd. Er is nog geen sprake van echte betrokkenheid. De gemeente heeft veel invloed, ervaringskenners en belangenbehartigers hebben weinig invloed.</p> <p>2. Raadplegen: De gemeente bepaalt wat er gebeurt, maar gaat wel actief op zoek naar de mening van ervaringskenners en belangenbehartigers. Zij zijn een serieuze gesprekspartner, maar de gemeente verbindt zich niet direct aan de resultaten uit de gesprekken. Ervaringskenners en belangenbehartigers denken en praten mee. Zij hebben iets meer invloed dan bij informeren, maar de gemeente heeft meer invloed.</p> <p>3. Adviseren: Er is direct contact tussen de gemeente en ervaringskenners en belangenbehartigers. Er wordt actief gezocht naar de mening van ervaringskenners en belangenbehartigers en zij worden expliciet om een oordeel gevraagd. De voorstellen en ideeën van hen tellen en de gemeente verbindt zich in principe</p>	<p>Groen: score 6 t/m 8 Oranje: score 3 t/m 5 Rood: score 0 t/m 2</p>

² De participatieladder die vaak wordt gebruikt als kapstok voor cliënten- en patiëntenparticipatie is als uitgangspunt genomen. Zie Raats I, Brink I van der, Wit F de. Handboek patiënten- en cliëntenparticipatie Verbeteren van de zorg samen met patiënten/cliënten. Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie (NPCF). 2^e herziene uitgave, 2013.

<ul style="list-style-type: none"> ○ uitvoering en impact realiseren ○ impactbepaling ○ toetsing en bijstelling van beleidsaanpak 	<p>aan de resultaten, maar kan bij de uiteindelijke besluitvorming hier (beargumenteerd) van afwijken. De ervaringskenners en belangenbehartigers hebben nog weer iets mee invloed dan bij informeren en raadplegen, maar de gemeente heeft nog steeds de meeste invloed.</p> <p>4. Partnerschap: Er is een gelijkwaardige samenwerking waarbij ervaringskenners en belangenbehartigers hun eigen rol hebben en er sprake is van gezamenlijke besluitvorming met de gemeente. In gezamenlijkheid stellen beide partijen vast waarover gesproken wordt. De gemeente verbindt zich in principe aan de uitkomsten van deze gesprekken. Ervaringskenners en belangenbehartigers beslissen mee. Zij hebben net zoveel invloed als de gemeente (en evt. andere partijen, zoals de opvang en woningcorporaties).</p> <p>5. Regie bij ervaringskenners en belangenbehartigers: ervaringskenners en belangenbehartigers bepalen de doelen en prioriteiten van een activiteit of voorziening (in het kader van de transformatieopgave). De regie daarvoor komt primair bij hen te liggen. De gemeente krijgt feitelijk een adviserende rol. Ervaringskenners en belangenbehartigers bepalen en de gemeente ondersteunt. Denk aan opvang in zelfbeheer.</p> <p>De beleidscyclus bestaat uit³:</p> <p>1 beleidsvorming: alles wat nodig is voor een onderbouwde preventieve aanpak dakloosheid (gezamenlijke missie en visie, contextanalyse, passende beleidsinstrumenten, interne regie en afstemming)</p> <p>2 beleidsaanpak: plannen maken en actielijnen uitzetten, afspraken met partners etc.</p> <p>3 uitvoering en impact realiseren: acties uitvoeren voor realisering plannen</p> <p>4 impactbepaling: resultaten bezien van uitgevoerde acties en gerealiseerde maatschappelijke waarden</p> <p>5 toetsing en bijstelling van beleidsaanpak: op basis van impactbepaling en evt bijgestelde contextanalyse</p>	
--	---	--

³ Wolf J & Scheepers A. Gids voor preventie van dakloosheid. Toekomst met een thuis. Preventie Alliantie. Impuls – Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg, Radboudumc: 2022, p. 36 en verder.

	<p>voor daadwerkelijke een actieve participatie van ervaringskenners en belangenbehartigers bij het beleid</p> <p>Scoring van participatie in beleidscyclus:</p> <p>Mate van participatie ervaringskenners en belangenbehartigers:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 informeren: 0 • 2 raadplegen: 0 • 3 adviseren: 1 • 4 partnerschap: 2 • 5 regie: 2 <p>Zij worden door de gemeente ondersteunt door:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ budget, ruimte, bijscholing en intervisie: 1 ○ participatie te beleggen bij een onafhankelijke organisatie die werkt met ervaringskennis en -deskundigheid: 2 <p>en zijn betrokken bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 of 2 fasen van de beleidscyclus: 1 • 3 of 4 fasen van de beleidscyclus: 2 • alle 5 fasen van de beleidscyclus: 3 	
<p>Gebruik van ETHOS light classificatie dakloosheid</p>		
<p>3.1 Welke groepen dakloze mensen heeft de gemeente in de afgelopen twee jaar in kaart gebracht?</p> <p>Kruis aub aan wat van toepassing is:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ 1 Mensen die in openbare ruimte slapen ○ 2 Mensen in (nood)opvang, toegankelijk vanaf avond tot volgende ochtend, met of zonder begeleiding ○ 3 Mensen in 7x24 uren opvang met begeleiding (residentieel) ○ 4 Mensen die langer dan noodzakelijk in een instelling verblijven vanwege gebrek aan huisvesting (GGZ, BW, jeugdzorg, detentie) ○ 5 Mensen die op onconventionele woonplekken (camping, bootjes, auto's) verblijven vanwege gebrek aan huisvesting ○ 6 Mensen die noodzakelijkerwijs bij vrienden, kennissen, familie wonen (bankslapers) ○ 7 Mensen die geconfronteerd worden met dreigende huisuitzetting 	<p>Voor een goede onderbouwing en uitvoering van een lokaal/regionaal plan van aanpak dakloosheid is zicht op de populatie dakloze mensen van belang. In die populatie worden groepen onderscheiden. Tot op heden is in Nederland in beleid (Stedelijke Kompassen) en onderzoek vaak gebruik gemaakt van de indeling: feitelijk dakloos (categorieën 1 en 2); residentieel dakloos (categorieën 3 en 4); marginaal gehuisvest (categorieën 5 t/m 7)</p> <p>Scoring:</p> <p>De gemeente heeft in de afgelopen 2 jaar in kaart gebracht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de groepen 1 en 2: 1 • de groepen 3 en 4: 1 • de groepen 5, 6 en 7: 2 	<p>Groen: score 3 of 4 Oranje: score 1 of 2 Rood: score 0</p>

<p>3.2 Neemt de gemeente de ETHOS-Light classificatie in documenten, zoals een regionaal plan van aanpak of een woonzorgvisie, als uitgangspunt voor het meten van dakloosheid en voor het formuleren van preventiebeleid?</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Ja☐ Nee	<p>Het NAD bepleit bij het verzamelen van data over dakloosheid het gebruik van de ETHOS-Light classificatie. Deze ETHOS-Light classificatie is een wetenschappelijk erkende en in Europa geaccepteerde classificatie voor het meten van dakloosheid en is van belang voor o.a. het onderbouwen en versterken van het preventiebeleid. De ETHOS-Light classificatie bestaat uit de 7 categorieën (zie 3.1. linker kolom).</p> <p>Scoring: De gemeente neemt in haar documenten de ETHOS-Light classificatie als uitgangspunt voor het meten van dakloosheid en voor het formuleren van preventiebeleid:</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Ja: 1☐ Nee: 0	<p>Groen: score 1 Rood: score 0</p>
--	--	---

Kernambitie Transformatie van de opvang: 2 indicatoren

De transformatie van de opvang betekent af- en ombouw van de opvang. Hier staat de afbouw centraal van grootschalige maatschappelijke opvang en de ombouw naar een, in de regio gespreide, minimale capaciteit van kleinschalige opvang. Het realiseren, samen met partners in de regio, van een breed arsenaal van alternatieve woonplekken in de wijk komt in dit dashboard aan de orde bij de kernambitie 'Wonen Eerst' (indicator 17), omdat onder die noemer de beweging naar 'wonen in de wijk' beter tot haar recht komt.

Indicatoren, in vraagvorm	Uitleg en scoring	Normering
Afbouw en ombouw van grootschalige maatschappelijke opvang		
<p>4 Heeft de gemeente met regiogemeenten en met de maatschappelijke opvang en woningcorporaties afspraken gemaakt voor de periode 2023-2030 over de uitvoering en monitoring van de gefaseerde afbouw van grootschalige opvang tot (in de regio gespreide, in de context passende, minimale capaciteit van) kortdurende, kleinschalige opvang? (NAD, p.29, 30)</p> <p>Kruis aan wat van toepassing is:</p> <p>Afbouw:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ gemeente en partners werken voor de periode 2023-2030 met een afbouwschema, met termijnen met daarbij de door hen beoogde afbouw (in cijfers) van grootschalige opvang. ○ gemeente en partners evalueren periodiek aan de hand van cijfers de door hen beoogde afbouw van grootschalige opvang en sturen indien nodig bij. <p>Ombouw:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ gemeenten in de regio en partners werken voor de periode 2023-2030 met een opbouwschema, met termijnen aan in de regio gespreide, in de context passende kleinschalige opvang. ○ gemeenten in de regio en partners evalueren periodiek aan de hand van cijfers de door hen beoogde, in de regio gespreide kleinschalige opvang en sturen indien nodig bij. 	<p>Deze indicator is bedoeld om zicht te krijgen op de mate waarin de gemeente samen met regiogemeenten en partners systematisch en in relatie tot de hiervoor benodigde randvoorwaarden, werkt aan de afbouw van grootschalige opvang en de ombouw van een in de regio gespreide (minimale capaciteit van) kortdurende, kleinschalige opvang.</p> <p>Opvang staat voor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opvang toegankelijk vanaf avond tot volgende ochtend, met of zonder begeleiding; 2) 7x24 uren opvang met begeleiding. <p>Buiten beschouwing blijft winteropvang, EU-migranten opvang, Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen en beschermd wonen</p> <p>Grootschalig = meerpersoonskamers (exclusief gezinsopvang) Kleinschalig = eenpersoonskamers.</p> <p>Scoring: Afbouw waarbij gemeente en partners voor de periode 2023-2030 werken met:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ een afbouwschema, met termijnen met daarbij de door hen beoogde afbouw (in cijfers) van grootschalige opvang: 1 ○ Periodieke evaluaties van de afbouw van grootschalige opvang aan de hand van cijfers en sturen indien nodig bij: 1 <p>Toelichting: Geef aan welke opvang wel en niet is meegerekend en waarom de beoogde afbouw wel of niet is gerealiseerd.</p>	<p>Afbouw: Groen: score 2 Oranje: score 1 Rood: score 0</p> <p>Ombouw: Groen: score 2 Oranje: score 1 Rood: score 0</p>

	<p>Ombouw waarbij gemeenten in de regio en partners voor de periode 2023-2030 werken met:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ een opbouwschema, met termijnen aan in de regio gespreide, in de context passende kleinschalige opvang: 1 ○ Periodieke evaluaties van in de regio gespreide kleinschalige opvang aan de hand van cijfers en sturen indien nodig bij: 1 <p>Toelichting: Geef aan welke opvang wel en niet is meegerekend en waarom de beoogde ombouw wel of niet is gerealiseerd.</p>	
<p>5 Wat is bij de gemeente op 1 januari van het afgelopen jaar de capaciteit van de opvang voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eenpersoons kamers • meerpersoonskamers (exclusief gezinsopvang) 	<p>Deze indicator is bedoeld om zicht te krijgen op de afbouw van grootschalige opvang, in de zin van minder meerpersoonskamers en meer eenpersoonskamers. Zie indicator 4 voor de omschrijving van opvang.</p> <p>Scoring:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eenpersoonskamers in de opvang, aantal: • meerpersoonskamers in de opvang, aantal: 	<p>Aantal eenpersoonskamers: Aantal meerpersoonskamers:</p>

Kernambitie Preventie van dakloosheid: 11 indicatoren

Indicatoren, in vraagvorm	Uitleg en scoring	Normering
Versterken van bestaanszekerheid		
<p>6 Biedt de gemeente dakloze jongvolwassenen tot 27 jaar de mogelijkheid gebruik te maken van een bijstandsuitkering door, voorafgaand aan de termijn van 4 weken om naar een opleiding of werk te zoeken, direct de bijstandsaanvraag in behandeling te nemen? (NAD, p.16) Kruis aan wat van toepassing is:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee <p>Zo ja, beschikt de gemeente hiervan over:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ voorbeelden ☐ cijfers 	<p>De 4-weken zoektermijn bij een bijstandsaanvraag door jongvolwassenen tot 27 jaar staat in de participatiewet. Deze verplichting kan met name jongeren in een kwetsbare situatie in de problemen brengen. Gemeenten is gevraagd om bij de 4-weken zoektermijn voor jongeren tot 27 jaar maatwerk te bieden als die zoektermijn onwenselijke effecten heeft voor de jongeren. Maatwerk betekent de bijstandsaanvraag direct in behandeling nemen, voorafgaand aan de 4 weken zoektermijn. Jongeren blijven dan beter bij de gemeente in beeld en escalaties in hun situatie kunnen worden voorkomen.</p> <p>Scoring:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De gemeente biedt dakloze jongvolwassenen tot 27 jaar de mogelijkheid gebruik te maken van een bijstandsuitkering, voorafgaand aan zoektermijn van 4 weken: 1 • De gemeente beschikt hiervan over voorbeelden: 1 • De gemeente beschikt hiervan over cijfers: 1 	<p>Groen: score 2 en 3 Oranje: score 1 Rood: score 0</p>
<p>7 Biedt de gemeente 1 loket, 1 plan en 1 regisseur om integraal en op maat te werken aan snelle toegang tot benodigde gemeentelijke dienstverlening en het versterken van de basis op alle leefgebieden? (NAD, p.37,38)</p> <p>Voor jongvolwassenen (16-27) voorziet de gemeente in:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ snelle realisering van de basis: een briefadres, inkomen en onderdak (zgn. minimale 'basisnorm dienstverlening' bij (dreigende) dakloosheid, NAD: p.38). ☐ een centrale, laagdrempelige toegang voor inwoners, i.s.m. ketenpartners, voor het integraal versterken van de basis op alle leefgebieden. ☐ regisseurs die vast aanspreekpunt zijn, inwoners helpen regie en overzicht te houden, de benodigde ondersteuning bieden of organiseren, en die integrale regie voeren over het gehele traject (van start tot afronding), 	<p>Het NAD wil de uitvoeringspraktijk versterken door betere regie, snelheid en de menselijke maat centraal (p.36). Gemeenten werken hieraan door '1 loket, 1 plan en 1 regisseur' dat borg staat voor zes onderling samenhangende elementen (zie linker kolom).</p> <p>Scoring is apart voor jongvolwassenen en volwassenen, en gebeurt op dezelfde wijze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 of 2 elementen beschikbaar: 1 • 3 of 4 elementen beschikbaar: 2 • 5 of 6 elementen beschikbaar: 3 	<p>Jongvolwassenen Groen: score 3 Oranje: 1 of 2 Rood: score 0</p> <p>Volwassenen Groen: score 3 Oranje: 1 of 2 Rood: score 0</p>

- domein overstijgende samenwerking tussen ketenpartners (sociaal domein, opvang, GGZ, verslavingszorg, zorg voor mensen met verstandelijke beperking, woningcorporaties) met als doel inzicht in elkaars taken en werkwijze en de organisatie van een integraal aanbod aan inwoners, op maat.
- het continueren van maatschappelijke ondersteuning bij een onderbreking van een lopend traject (door b.v. detentie, een time-out of een opname in een ziekenhuis of kliniek).
- afstemming op casusniveau over behandeling en specifieke zorg of opvang met hiervoor verantwoordelijke partners (zorgverzekeraars, forensische zorg etc.).

Voor volwassenen (27+) voorziet de gemeente in:

- snelle realisering van de basis: een briefadres, inkomen en onderdak (zgn. minimale 'basisnorm dienstverlening' bij (dreigende) dakloosheid, NAD: p.38).
- een centrale, laagdrempelige toegang voor inwoners, i.s.m. ketenpartners, voor het integraal versterken van de basis op alle leefgebieden.
- regisseurs die vast aanspreekpunt zijn, inwoners helpen regie en overzicht te houden, de benodigde ondersteuning bieden of organiseren, en die integrale regie voeren over het gehele traject (van start tot afronding),
- domein overstijgende samenwerking tussen ketenpartners (sociaal domein, opvang, GGZ, verslavingszorg, zorg voor mensen met verstandelijke beperking, woningcorporaties) met als doel inzicht in elkaars taken en werkwijze en de organisatie van een integraal aanbod aan inwoners, op maat.
- het continueren van maatschappelijke ondersteuning bij een onderbreking van een lopend traject (door b.v. detentie, een time-out of een opname in een ziekenhuis of kliniek).
- afstemming op casusniveau over behandeling en specifieke zorg of opvang met hiervoor verantwoordelijke partners (zorgverzekeraars, forensische zorg)

<p>8 Past de gemeente de kostendelersnorm op maat toe door niet te korten op een uitkering bij een vooropgezet tijdelijk verblijf van een persoon in een huishouden om daarmee diens dakloosheid te voorkomen? (NAD, p.16)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee <p>Zo ja, beschikt de gemeente over:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ voorbeelden ☐ cijfers 	<p>De kostendelersnorm betekent een korting op de bijstandsuitkering van huishoudens als thuiswonende kinderen 27 jaar worden. Bijstandsgerechtigden kunnen of willen hun woning dan niet langer delen, omdat ze er financieel op achteruit te gaan. Gemeenten zijn in het NAD opgeroepen om bij een vooropgezet tijdelijk verblijf betrokkene niet als kostendeler aan te merken. Dat betekent dat als iemand in een crisissituatie tijdelijk bij een bijstandsgerechtigde intrekt, de uitkering niet wordt gekort. Wettelijk is er ruimte voor dit maatwerk.</p> <p>Scoring:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De gemeente past de kostendelersnorm op maat toe: 1 • De gemeente beschikt hiervan over voorbeelden: 1 • De gemeente beschikt hiervan over cijfers: 1 	<p>Groen: score 2 of 3 Oranje: score 1 Rood: score 0</p>
<p>9 Voorziet de gemeente in een dekkend netwerk van laagdrempelige inloop- of steunpunten op buurt- of wijkniveau? (NAD, p.26)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee <p>Zo ja, bieden deze inloop- of steunpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ een laagdrempelige toegang ☐ hulp bij financiën en administratie: budgetadvies, inkomensondersteuning, steun bij betalingsachterstanden en/of advies bij belastingaangifte. ☐ informatie & advies en ondersteuning bij vragen over huisvesting, gezondheid, relaties, activiteiten en veiligheid. ☐ informatie en advies en (juridische) ondersteuning bij vragen over de rechten van mensen op regelingen & toeslagen etc. door b.v. straatadvocaten of onafhankelijke clientondersteuners/belangenbehartigers. 	<p>Een inloop- of steunpunt is een centrum in buurt of wijken voor ontmoeting, activiteiten en ondersteuning. Denk aan buurtpleinen of -centra, zelfregiecentra, herstelwerkplaatsen en thuishavens. Laagdrempelig betekent goed fysiek bereikbaar, op de behoeften van de mensen aangepaste openingstijden, communicatie op B1 niveau, uitnodigend, veilig en vertrouwd, zonder financiële drempels.</p> <p>Scoring:</p> <ul style="list-style-type: none"> • er is in de gemeente in buurten of wijken een inloop- of steunpunt: 1 • het inloop- of steunpunt biedt: <ul style="list-style-type: none"> - een laagdrempelige toegang: 1 - hulp bij financiën en administratie: 1 - informatie & advies en ondersteuning bij vragen over huisvesting, gezondheid, relaties, activiteiten en veiligheid: 1 - informatie en advies en (juridische) ondersteuning bij vragen over de rechten van mensen op regelingen & toeslagen etc. door b.v. straatadvocaten of onafhankelijke clientondersteuners/belangenbehartigers: 1 	<p>Groen: score 3, 4 of 5 Oranje: score 1 of 2 Rood: score 0</p>

Voorzien in wettelijk vereiste en erkende vormen van vroegsignalering en vroeginterventie om dakloosheid te voorkomen		
<p>10 Voorziet de gemeente met partners samen in een aanpak voor het afleggen van huisbezoeken bij en het ondersteunen van huishoudens bij twee of meer maanden betalingsachterstand van huur? Kruis aan wat van toepassing is:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee 	<p>Een vroegaanpak bij twee of meer maanden betalingsachterstand van de huur bestaat uit huisbezoeken en hulp aan huishoudens. Doel van de aanpak is om oplopende schulden en andere escalaties tegen te gaan en huisuitzettingen te voorkomen. De vroegaanpak is een gemeentelijke taak, beschreven in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Deze vroegaanpak - denk aan 'Erop af' en 'Vroeg erop af' - geeft positieve resultaten bij procesevaluaties.</p> <p>Scoring: De gemeente:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voorziet in een vroegaanpak bij twee of meer maanden betalingsachterstand van huur: 1 	<p>Groen: score 1 Rood: score 0</p>
<p>11 Voorziet de gemeente in de wijken in een outreachende werkwijze voor vroegtijdige signalering van problemen bij inwoners thuis en het bieden van ondersteuning om escalatie van problemen te voorkomen? (NAD, p.22, 26)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee <p>Zo ja, voorziet de gemeente in de voorwaarden voor een effectieve outreachende werkwijze?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ bestuurlijk commitment bij alle partijen over doel en voorwaarden voor outreach. ☐ voldoende capaciteit van uitvoerend werkers bij o.a. het welzijnswerk en wijkteams. ☐ afspraken over informatie-uitwisseling in een convenant. ☐ afspraken met partners over snel beschikbare, passende vervolgondersteuning. 	<p>Outreachend werken omvat methoden die worden ingezet bij mensen die niet gemakkelijk zelf hulp zoeken en waarbij signalen wijzen op problemen. Professionals wachten niet tot een inwoner zich meldt, maar gaan zelf op bezoek bij inwoners waarbij een vermoeden bestaat van verborgen problematiek. Het outreachend werken levert positieve effecten op, zoals het in contact komen met geïsoleerde groepen met een onbeantwoorde hulpvraag. Ook voelen mensen zich meer gehoord en gesteund en kan er meer preventief worden gewerkt om escalatie van problematiek te vermijden. Ook heeft deze interventie positieve financiële opbrengsten doordat er op de langere termijn (zorg) kosten worden bespaard (Scheepers et al., 2022).</p> <p>Welzijnswerk wordt uitgevoerd door o.a. buurt- of wijkteams en sociaal werk.</p> <p>Scoring: De gemeente voorziet in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • outreachend werken in wijken: 1 • bestuurlijk commitment bij alle partijen over doel en voorwaarden voor outreach: 1 • voldoende capaciteit van uitvoerend werkers bij o.a. het welzijnswerk en wijkteams: 1 • afspraken over informatie-uitwisseling in een convenant: 1 	<p>Groen: score 4 of 5 Oranje: score 2 of 3 Rood: score 0 of 1</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • afspraken met partners over snel beschikbare, passende vervolgondersteuning: 1 <p>Toelichting: Geef aan waarom de outreachende werkwijze nog onvoldoende wordt gerealiseerd.</p>	
<p>12 Voorziet de gemeente in bemoeizorg of andere vormen van zeer intensieve outreach om proactief ‘achter de voordeur’ contact te krijgen met zeer moeilijk bereikbare inwoners waarover ernstige zorgen bestaan? (NAD, p. 22, 23)</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ja ○ Nee <p>Zo ja, voorziet de gemeente in een casuoverleg of andere vormen van samenwerking voor het multidisciplinair bespreken van inwoners en wat in die situaties, eventueel met extra of andere inzet, nodig is.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ja ○ Nee 	<p>Bemoeizorg is een intensieve vorm van outreach, die wordt ingezet bij signalen van veelal moeilijk bereikbare mensen die niet in zorg zijn en die vaak in behoeftige of anderszins verkommerde omstandigheden leven. Positieve resultaten van bemoeizorg zijn: een betere kwaliteit van leven, afname ernst problematiek, betere binding met hulpverlener en afname problemen met doorverwijzing) (Roeg e.a., 2012). Bemoeizorg is een taak van de gemeente in het kader van de Wmo. De uitvoering is vaak in handen van gemeentelijke diensten (bijvoorbeeld de GGD), gefinancierd door de gemeenten en/of door de GGZ (declareren bij zorgverzekeraars). Extra aandacht is nodig voor de gegevensuitwisseling (GGD GHOR Nederland, 2021).</p> <p>Scoring:</p> <p>De gemeente voorziet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • in bemoeizorg of andere vormen van intensieve outreach: 1 • in een casuoverleg of andere vormen van samenwerking: 1 	<p>Groen: score 2 Oranje: score 1 Rood: score 0</p>
<p>Voorkomen van verlies van huisvesting bij dreigende dakloosheid</p>		
<p>13 Werkt de gemeente aan het tegengaan van dakloosheid na een huisuitzetting, door:</p> <p>afspraken tussen de gemeente en ketenpartners wie na een huisuitzetting de regie en verantwoordelijkheid neemt voor een herhuisvestingsoplossing. (NAD, p. 27)</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ja ○ Nee 	<p>Een huisuitzetting geeft groot risico op dakloosheid. Inzet van het NAD is in die situatie dakloosheid te voorkomen. Afspraken tussen de gemeente en ketenpartners (zorgaanbieders, corporaties) zijn nodig over wie na een huisuitzetting de regie en verantwoordelijkheid neemt voor een huisvestingsoplossing.</p> <p>Scoring: De gemeente:</p> <ul style="list-style-type: none"> • heeft afspraken met ketenpartners over wie na een huisuitzetting de regie en verantwoordelijkheid neemt voor een herhuisvestingsoplossing: 1 	<p>Groen: score 1 Rood: score 0</p>

<p>Werkt de gemeente aan het tegengaan van dakloosheid na vertrek uit verblijfsinstellingen door:</p> <p>14 afspraken tussen de gemeente en verblijfsinstellingen dat iedereen bij vertrek voorzien is van een passend aanbod van huisvesting en de regie hiervoor bij de verblijfsinstelling ligt. (NAD, p.26, 36)</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ja ○ Nee <p>15 afspraken met woningcorporaties, zorgaanbieders, organisaties in het medisch en sociaal domein en zorgverzekeraars over wie de regie en verantwoordelijkheid neemt voor de begeleiding van mensen bij en na vertrek uit een verblijfsinstelling, voor mensen die uitstromen uit: (NAD, p. 25, 26, 33)</p> <ul style="list-style-type: none"> • detentie: Ja/Nee • 24-uurs opvang: Ja/Nee • beschermd wonen: Ja/Nee • jeugdzorg met verblijf (residentieel, gezinsvervangend tehuis of pleegzorg): Ja/Nee • ggz-verblijf: Ja/Nee • vrouwenopvang: Ja/Nee • forensische zorg: Ja/Nee • organisaties voor slachtoffers van mensenhandel: Ja/Nee 	<p>Vertrek uit een verblijfsinstelling geeft groot risico op dakloosheid. Inzet van het NAD is in die situatie dakloosheid te voorkomen. Er zijn landelijke kaders, zoals de zorgverzekeringswet, die aangeven wie bij uitstroom de regie heeft en welke rol vervult. Lokaal en regionaal is het van belang om binnen die kaders te komen tot een optimale organisatie en uitvoering. Dat kan in de vorm van convenanten en b.v. afspraken bij inkoop.</p> <p>Nodig zijn minstens afspraken tussen de gemeente en verblijfsinstellingen over passende huisvesting <i>bij</i> vertrek, en de verantwoordelijkheid van de verblijfsinstellingen hiervoor, en afspraken met ketenpartners over wie de regie en verantwoordelijkheid neemt voor de begeleiding van uitstromers uit verblijfsinstellingen <i>bij</i> en <i>na</i> vertrek.</p> <p>Scoring:</p> <p>14 Bij vertrek passende huisvesting: Er zijn afspraken tussen gemeente en verblijfsinstellingen dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de regie voor een passend aanbod van huisvesting bij vertrek bij de verblijfsinstelling ligt: 1 • iedereen bij vertrek is voorzien van passende, duurzame huisvesting: 1 <p>15 Bij en na vertrek passende begeleiding: Er zijn afspraken met ketenpartners over de verantwoordelijkheid en regie voor passende begeleiding bij en na vertrek bij uitstroom uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • detentie: 1 • 24-uurs opvang: 1 • beschermd wonen: 1 • jeugdzorg met verblijf: 1 • ggz-verblijf: 1 • vrouwenopvang: 1 • forensische zorg: 1 • organisaties voor slachtoffers van mensenhandel: 1 <p>Toelichting: Geef aan waarom er nog geen afspraken zijn met de genoemde typen verblijfsinstellingen.</p>	<p>14 Groen: score 2 Oranje: score 1 Rood: score 0</p> <p>15 Groen: score 6, 7 of 8 Oranje: score 3, 4 of 5 Rood: score 0, 1 of 2</p>
--	--	---

<p>16 Werkt de gemeente aan het tegengaan van dakloosheid van jongeren bij uitstroom uit jeugdzorg met verblijf door:</p> <p>contractueel met jeugdaanbieders de norm vast te leggen dat uitstroom uit jeugdzorg met verblijf pas is toegestaan als de basis op de 5 leefgebieden (Big 5) op orde is.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee <p>contractueel met jeugdaanbieders vast te leggen dat kalenderleeftijd van jongeren niet leidend kan zijn boven de norm dat bij uitstroom uit jeugdzorg met verblijf pas is toegestaan als de basis op de 5 leefgebieden (Big 5) op orde is.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee <p>contractueel met jeugdaanbieders de norm vast te leggen dat vóór uitstroom met elke jongere een toekomstplan is gemaakt.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee 	<p>De overgang 18-/18+ bij jongeren die uitstromen uit jeugdzorg met verblijf geeft groot risico op dakloosheid bij jongeren. Inzet van het NAD is in die situatie dakloosheid te voorkomen. Gemeenten maken en monitoren afspraken met jeugdzorg met verblijf over de do's and don'ts bij uitstroom.</p> <p>Met de Big 5 wordt bedoeld: 1 er is goede en veilige huisvesting en steun bij verhuizing, 2 zorg continuïteit is geregeld, 3 financiën zijn op orde incl. ondersteuning daarbij, 4 zinvolle daginvulling is geregeld (werk, school, dagbesteding), en 5 er is iemand om op terug te vallen, er is geïnvesteerd in het netwerk (NAD, p25).</p> <p>Een toekomstplan, onderdeel van de aanpak Toekomstgericht werken⁴, geeft inzicht in de doelen en wensen van een jongere voor de toekomst, inclusief wat nodig is voor een stabiele basis op de diverse leefgebieden (de Big 5). Toekomstgericht werken begeleidt jongeren die jeugdhulp ontvangen naar zelfstandigheid.</p> <p>Scoring:</p> <p>De gemeente heeft met jeugdaanbieders contractueel vastgelegd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de norm dat uitstroom uit jeugdzorg met verblijf pas is toegestaan als de basis op de 5 leefgebieden op orde is: 1 • kalenderleeftijd van jongeren niet leidend kan zijn boven de norm dat bij uitstroom uit jeugdzorg de basis op de 5 leefgebieden op orde is: 1 • de norm dat met elke jongere voor vertrek een toekomstplan is gemaakt: 1 	<p>Groen: score 3 Oranje: score 2 Rood: score 0 of 1</p>
--	--	--

⁴ Zie <https://www.nji.nl/van-jeugd-naar-volwassenheid/aanpak-toekomstgericht-werken-in-begeleiding-naar-volwassenheid> en <https://www.nji.nl/nieuws/richtlijn-toekomstgericht-werken-op-komst>

Kernambitie Wonen Eerst: 3 indicatoren

Wonen Eerst is in het NAD de beleidsmatige benaming voor de *steekaanpak* in het denken over de oplossingen om dakloosheid te voorkomen. Het is bij alle acties het landelijk kompas. Deze steekaanpak is gebaseerd op Housing First dat een wooncomponent en een begeleidingscomponent omvat (Tsemberis, 2010). Principes bij het wonen zijn: huisvesting als mensenrecht, spreiding van huisvesting, en scheiden van wonen en zo. Het succes van de steekaanpak van Wonen Eerst landelijk én van de interventie Housing First in de leefwereld van cliënten is afhankelijk van voldoende betaalbaar woonaanbod en de beschikbaarheid van een breed arsenaal van woonzorgplekken. Tevens is voldoende capaciteit nodig van ambulante begeleiding, gebaseerd op de methodische principes.

Indicatoren, in vraagvorm	Uitleg en scoring	Normering
Een breed arsenaal van alternatieve woonplekken in de wijk.		
<p>17 Werkt de gemeente met ketenpartners aan de realisering van een breed arsenaal van alternatieve woonplekken in de wijk om instroom in de opvang te voorkomen en uitstroom uit de opvang en verblijfsinstellingen te versnellen? (NAD, p.34)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee <p>Zo ja, kruis aan wat van toepassing is:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ het transformeren van leegstaande panden zonder woonfunctie (zoals kantoren, industriële panden, kazernes) tot panden met een woonfunctie en wooneenheden ☐ het stimuleren van betaalbaar en flexibel wonen met flexwoningen ☐ het toestaan van woningdelen, woningsplitsen, kamerverhuur en onderverhuur ☐ het optoppen of stapelen van woningen door woningen op bestaande woningen te plaatsen ☐ overige activiteiten en vormen, nl: 	<p>Een breed arsenaal van alternatieve woonzorgplekken is nodig om instroom in de opvang te voorkomen en uitstroom uit de opvang en verblijfsinstellingen te versnellen. Die woonplekken kunnen op uiteenlopende wijze gecreëerd worden, denk aan flex- en transformatiewoningen en woningdelen. Het rijk heeft budget hiervoor vrijgemaakt, denk aan de stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen.</p> <p>Scoring: Ja: 1 Nee: 0</p>	<p>Groen: 1 Rood: score 0</p>
Werken met een urgentieverordening (NAD, p. 32, 33)		
<p>18 Werkt de gemeente, vooruitlopend op het wettelijk kader, met een urgentieverordening voor de aandachtsgroepen die in het programma 'Een thuis voor iedereen' voorlopig zijn geformuleerd. (NAD, p.32,34)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee <p>Zo ja, welke groepen onderscheidt de gemeente in haar urgentieverordening?</p>	<p>Het is de bedoeling dat in 2026 alle gemeenten een urgentieverordening hebben. Deze verordening verplicht bij een woning voorrang te geven aan een aantal aandachtsgroepen. Mensen uit de urgentie categorieën met een urgentieverklaring krijgen dan met voorrang woonruimte toegewezen. In het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting zijn de definities opgenomen van groepen waarvoor verplichte urgentie gaat gelden. Het wetsvoorstel ligt in september 2023 bij de Raad van State.</p>	<p>Groen: score 1 Rood: score 0</p>

	<p>Scoring: De gemeente werkt met een urgentieverordening voor de aandachtsgroepen, in programma 'Een thuis voor iedereen' voorlopig zijn geformuleerd: 1</p>	
<p>Voorzien in ambulante begeleiding met goed onderbouwde methodische interventies</p>		
<p>19 Voorziet de gemeente met ketenpartners in passende, ambulante begeleiding voor mensen die vanuit een verblijfsinstelling weer in de wijk gaan wonen, zo lang en zo intensief als nodig, met goed onderbouwde methodische interventies? (NAD, p.21).</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee <p>Zo ja, is er bestuurlijk commitment bij alle partijen over doel en voorwaarden voor de realisering van deze begeleiding?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Ja ☐ Nee <p>Voorziet de gemeente in de voorwaarden voor passende, ambulante begeleiding?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ voldoende en duurzame (i.p.v. tijdelijke, projectgebonden) financiering van begeleiding. ☐ voldoende capaciteit van de ambulante begeleiding. ☐ bijscholing van werkers in het werken met goed onderbouwde methodische interventies. 	<p>Bij deze indicator staat de begeleidingscomponent van de beweging naar Wonen Eerst centraal. Die begeleiding dient te worden uitgevoerd door goed onderbouwde interventies. Deze interventies⁵ (zoals Housing First, Krachtwerk, Critical Time Intervention en Steunend Relationeel Handelen) zijn gebaseerd op methodische principes als: gelijkwaardigheid, respect voor de keuze en zelfregie van mensen, uitgaan van krachten en talenten van mensen, wat hen motiveert, ondersteuning gericht op herstel, op maat, met een flexibele inzet, en ondersteuning zolang als nodig is.</p> <p>Scoring: De gemeente voorziet in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ambulante begeleiding, zo lang en zo intensief als nodig, uitgevoerd met goed onderbouwde methodische interventies: 1 • bestuurlijk commitment bij alle partijen over doel en voorwaarden voor de realisering van de ambulante begeleiding: 1 	<p>Groen: 2 Oranje: score 1 Rood: 0</p>

⁵ Wolf J, Scheepers A, Leerdam J van. Gids bij uitstroom uit beschermd wonen. Naar een thuis in de wijk. Preventie Alliantie. Impuls – Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg, Radboudumc: 2022, p. 20 t/m 25. Zie ook website Housing First Nederland.